در میزگرد نسل فردا بررسی شد (بخش اول):

چند کلیک تا اعتیاد به پورنو

نگار احمدی
گروه نسل فردا

سرد شده و احساس می کنید فکرش جای دیگری است. کنجکاو می شوید و گمان می کنید که پای زن دیگری در میان است. جیب‌هایش را می گردید و مدام تلفن همراهش را چک می کنید؛ اما خبری نیست. او به ادعای خودش، مرد سربه‌زیری است که فقط برای تماس با شما از پیامک استفاده می کند و برای بیرون‌رفتن از خانه، بهانه‌های عجیب و غریبی هم نمی‌آورد. او تمام شب را در کنار شما و چند ساعت از روز را به انجام‌دادن کارهای باقی‌مانده‌اش در خانه و در مقابل رایانه می گذراند؛ اما کنجکاوی و پیگیری شما، خیلی زود دست او را رو می کند. همسر سربه‌زیر شما، پشت رایانه‌اش تصاویری را می‌بیند که نمی توانید باور کنید. احساس می کنید زندگی تان از دست رفته است و همسرتان به فردی تبدیل شده که دیگر نمی‌شناسیدش. او به دیدن پورنو، عادت کرده است. اگر شما یا یکی از اطرافیانتان با چنین مشکلی دست‌وپنجه نرم می کنید، بهتر است قبل از هر قضاوتی با دلایل این اتفاق آشنا شوید و برخوردهای درست و موثر در این شرایط را بشناسید. نسل‌فردا در یک نشست دوساعته با حضور چند تن از کارشناسان به بررسی عوامل گرایش افراد به پورنوگرافی و پیامدهای حاصل از تماشای محصولات پورن پرداخته است. دکتر سیدرضا اسحاقی پزشک اجتماعی، دکتر مرتضی پدریان آسیب‌شناس اجتماعی، دکتر مهشید ساسان‌پور روان‌شناس و مشاور خانواده و دکتر میترا ملائی‌نژاد سکس تراپیست، کارشناسان حاضر در این جلسه بوده‌اند. این میزگرد در دو بخش منتشر خواهد شد. بخش اول آن را از نظر می گذرانید:

تعریف پورنوگرافی

احمدی: میلیون‌ها سایت، میلیون‌ها صفحه و میلیون‌ها موتور جست‌وجوگر در فضای سایبر در زمینه پورنوگرافی مشغول به فعالیت هستند. قرار است در این میزگرد راجع به عوامل گرایش به پورنوگرافی و آسیب‌هایی که این معضل می تواند بر زندگی افراد وارد آورد صحبت کنیم. قصد داریم از طریق یک اقدام فرهنگی گام‌هایی برداریم تا به‌وضوح، هویت ناسالم هرزه‌نگاری و مخاطرات استفاده از آن را به مخاطبین روزنامه نسل فردا گوشزد کنیم. سوال ابتدایی من این است که با توجه به اینکه برخی از تصاویر پورن برای بعضی افراد مهیج و تحریک کننده است، اما برای برخی دیگر مشمئزکننده، زننده و خسته‌کننده، آیا تعریف مشخصی برای پورنوگرافی وجود دارد؟ بفرمایید منظور از پورنوگرافی چیست؟

اسحاقی: پورنوگرافی تعریف تقریبا بین‌المللی دارد و الزاما تعریف آن وابسته به فرهنگ یا جامعه خاصی نیست. پورنوگرافی از دو کلمه «پورن» و «گرافی» تشکیل شده است. کلمه «پورن» ریشه‌ای یونانی دارد و به‌معنای «فاحشگی» و «روسپی گری» است و کلمه «گرافی» به‌معنای هرچیزی که به روش نوشتاری یا تصویری به‌نمایش گذاشته شود و بتواند به تحریک سائق یا غریزه جنسی افراد بپردازد. پورنوگرافی می تواند به‌صورت فیلم، کتاب، مجله، سی‌دی، پوستر و کارت و نیز از طریق اینترنت باشد که شامل ارسال ایمیل‌های پورن، چت‌روم‌هایی که فضایی برای گفت‌وگوهای تحریک کننده جنسی است یا به‌صورت وب کم یا به‌شکل تلفنی است و اصطلاحا Sex phone نامیده می‌شود. تمامی این روش‌ها در نهایت منجر به تحریک جنسی مخاطب یا طرف مقابل خواهد شد. این اقدام یا با هدف سوءاستفاده‌های مادی یا با هدف سوءاستفاده‌های جنسی انجام می‌پذیرد؛ بنابراین می‌توان گفت که تعریف پورنوگرافی بستگی به ملیت، فرهنگ، مذهب و... ندارد؛ زیرا سوژه انسان است و انسان هم از نظر سائق جنسی تفاوت چندانی در میان ملیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف ندارد.

ساسان‌پور: البته باید میان مطالب اروتیک و محتواهای پورن تفاوت قائل شد. ما مطالب اروتیک و تحریک‌آمیزی داریم که با ادبیات و هنر ما در تماس است و از ابتدا هم وجود داشته است. هرچند مطالب و ادبیات اروتیک به تحریک جنسی افراد کمک می کند و در نوشته‌های بعضی از شاعران و نویسندگان و نقاشان به کار برده شده است؛ منتهی در این میان حس زیبایی‌شناختی و هنر هم لحاظ می‌شود؛ اما در پورنوگرافی تنها تحریک جنسی فرد مدنظر است: به این معنا که پورنوگرافی به انسانیت و ارزش‌های اخلاقی و هنر ارتباطی ندارد.

تاریخچه پورنو توام با تاریخچه بشریت است

پدریان: برخی از زبان‌شناسان کلمه «پورنو» را به‌معنای لخت و عریان تعبیر و معنا می کنند. پورنو به‌معنای هر نوع عکس، فیلم، نوشته و توصیفی است که منجر به تحریک فرد در حوزه‌های جنسی شود و برای او انگیزه‌های جنسی ایجاد کند. بر خلاف نظر آقای دکتر اسحاقی که اشاره فرمودند پورنوگرافی و معنای آن یک معنای جهانی است، بنده معتقدم که مصادیق پورنوگرافی در جوامع مختلف متفاوت است. نوع پوشش یک زن یا یک مرد و برهنگی او می تواند در جامعه ما تحریک کننده باشد؛ اما در سواحل گوآ در هندوستان شاهدیم که افراد نیمه‌برهنه در کنار ساحل خوابیده‌اند و این صحنه‌ها تحریک کننده هم محسوب نمی‌شود و کاملا معمول است. تاریخچه پورنو توأم با تاریخچه بشریت است. پورنو مربوط به امروز و عصر مدرن نیست. در نقاشی‌ها، دست‌نوشته‌ها، اشعار و رمان‌ها در طول تاریخ صحنه‌های پورن و محتویات پورن وجود داشته است.

ساسان‌پور: البته اشتباه نشود این مضامین مطرح‌شده در نقاشی‌ها، دست‌نوشته‌ها، اشعار، رمان‌ها و... جنبه‌های اروتیک دارد و نه پورن که قبلا به تفاوت میان این دو اشاره شد. دردرون این موارد که شما گفتید صرفا جنبه تحریک کنندگی وجود ندارد؛ بلکه روح و روان فرد و احساساتش نیز در ارتباط با عشق درگیر می‌شود.

پورنوگرافی با اهداف اقتصادی

پدریان: مهم است بدانیم و مشخص کنیم که قرار است به پورنوگرافی در حوزه رفتاری نگاه کنیم یا در حوزه نگرشی!

ساسان‌پور: به‌نظر من بیشتر رفتاری است؛ چراکه پورنوگرافی تبدیل به صنعت شده و پول‌ساز است.

پدریان: البته نمی‌توان گفت که پورنوگرافی الزاما صنعتی پول‌ساز است: ممکن است صرفا به قصد ایجاد لذت باشد و نه پول‌سازی!

ساسان‌پور: اما برای سازنده، محتویات پورن صددرصد جنبه اقتصادی دارد و پول‌ساز است؛ اما برای مخاطب جنبه لذت‌طلبی و لذت‌جویی مطرح است.

پدریان: وقتی به پورنوگرافی به‌عنوان یک رفتار نگاه می کنیم، الزاما برای تمامی افراد جنبه‌های مادی ندارد؛ حتی برای کسی که این محتویات را ارائه می کند.

اسحاقی: به‌هرحال یا با هدف پول شکل می گیرد یا با هدف سوءاستفاده‌های جنسی یا برده‌داری یا به‌کارگیری!

احمدی: البته اگر کمی بیشتر به این اهداف نگاه شود در انتها می‌رسیم به سرمایه‌داری و بازار مصرف کالاهای جنسی که تغییر ذائقه جنسی افراد در اثر تماشای محتویات پورن ایجاد کرده است. وقتی افراد در فیلم‌های پورن مردان و زنانی را با اندام‌های خاص مشاهده می کنند شروع به مقایسه خود و اندام خود با سوپراستارهای فیلم‌های پورن می کنند و در این مقایسه به‌حتم بازنده، مردم عادی هستند که بدن خود را شبیه به بدن بازیگران چنین فیلم‌هایی نمی‌یابند و سعی می کنند با انجام انواع عمل‌ها و صرف هزینه‌های گزاف به‌نوعی شبیه‌سازی با این بازیگران و اندام آن‌ها دست یابند.

ساسان‌پور: بله، پورنو برای بیننده، تنها لذت‌جویی و لذت‌طلبی است؛ چراکه سازندگان چنین فیلم‌هایی براساس همین میل لذت‌طلبی است که درست دست می گذارند روی نقاط ضعف و لذت بیننده و به منافع اقتصادی خودشان می‌اندیشند.

پدریان: اما فکر می کنم این لذت‌طلبی یک امر دوجانبه است.

پورنو ابزاری برای تحقق اهداف استبدادی

اسحاقی: اصطلاحی هست که می گوید: «گربه محض رضای خدا موش نمی گیرد.» اینکه ما انگیزه‌های اقتصادی سازندگان فیلم‌ها و محتویات پورن را نادیده بگیریم و صرفا بحث لذت‌طلبی را درنظر بگیریم صحیح نیست. مطمئن باشید کسانی که هزینه‌های زیادی برای ساخت این گونه فیلم‌ها صرف کرده‌اند پیش از همه به بهره‌وری‌های مستقیم و غیرمستقیم اقتصادی و غیراقتصادی آن اندیشیده‌اند و این فیلم‌ها به‌طور کامل مهندسی شده است. این بهره‌وری، اقتصادی، استکباری، استبدادی، سیاسی یا فرهنگی است. اصطلاحی هم تحت عنوان «war porno» ایجاد شده است که به‌معنای جنگیدن با ابزار و محتویات پورن است.

فیلم‌های آموزشی - جنسی را با پورنو اشتباه نگیرید!

ساسان‌پور: این جنگ برای جامعه ایرانی درحال گذار که بسیاری از معیارهای قبلی‌اش درهم‌ریخته و هنوز نتوانسته معیارهای جدیدی را جایگزین کند، می‌تواند امر پیش‌بینی‌پذیر و برنامه‌ریزی‌شده‌ای باشد برای به‌حاشیه‌راندن نیروی جوان جامعه که درصد زیادی از جمعیت کشور را هم تشکیل داده است. بهترین راه برای به‌حاشیه‌راندن این جوانان، جلوگیری از سوق‌دادن آنان در دوره گذار فرهنگی به‌سمت یک انقلاب جنسی است. امروز این نگرانی وجود دارد و باید زنگ هشدار را به‌صدا درآورد. از طرفی متاسفانه وقتی درمانگر ما زوجین را توصیه به تماشای فیلم‌های آموزشی- جنسی می کند، بخش اول که همان آموزش است در اذهان حذف می‌شود و افراد چنین تعبیر می کنند که فیلم‌های آموزشی همان فیلم‌های پورن است و خراب‌کاری و توجیه این خراب‌کاری از همین جا آغاز می‌شود.

اینترنت فضایی مساعد برای رویش قارچ پورنو

احمدی: چه ویژگی‌هایی در فضای سایبر وجود دارد که سبب شده است این فضا به یکی از منابع مهم اشاعه پورنوگرافی در جهان تبدیل شود؟

ساسان‌پور: دسترسی آسان به مطالب و تصاویر پورن اولین ویژگی است که فضای اینترنت را مستعد اشاعه قارچ‌گونه این‌قبیل مطالب کرده است. ویژگی دیگر مسئله گمنامی کاربران اینترنتی است که سبب شده بدون رودربایستی یا حجب و حیا از دیدن یا بیان محتویات پورن شرمی نداشته باشند. از سوی دیگر کشور ما در مسائل مربوط به اینترنت، تلفن همراه و... پیش‌تر از موعد فرهنگی آن شاهد پیشرفت بوده است: به این معنا که بدون فرهنگ‌سازی در زمینه استفاده از فناوری‌های نوین تنها شاهد رشد روزافزون برنامه‌ها بوده‌ایم و این مسئله خود می‌تواند نوعی تأخر فرهنگی را سبب شود. در نبود فرهنگ درست استفاده از فن‌آوری‌های نوین ارتباطی و نیز نبود نظارت درست خانواده‌ها شاهد پیدایش معضلاتی هستیم. برخی از خانواده‌ها با این تصور غلط که فرزندشان هراندازه دسترسی بیشتری به این گونه محتویات داشته باشد، حساسیت‌پذیری و آسیب‌پذیری کمتری خواهد داشت، چندان بر تماشای این صحنه‌ها توسط فرزندانشان حساسیت نشان نمی‌دهند.

احمدی: و جالب این‌جاست که برخی از همین والدین اعتیاد فرزندان خود به مواد مخدر را تاب نمی‌آورند، اما درباره اعتیاد آنان به پورن و برخی از بازی‌های کامپیوتری که عین پورنوگرافی است توجه کمتری از خود نشان می‌دهند؛ درصورتی که آسیب‌های این اعتیاد هم به‌شدت زیاد است.

ساسان‌پور: بله این گونه والدین با این تصور که «محدودیت سبب شد ما در زندگی جنسی خود به مشکل برخوریم؛ بنابراین بهتر است درباره فرزندان خود این گونه محدودیت‌ها اعمال نشود» هیچ گونه نظارتی بر گشت‌وگذارهای اینترنتی فرزندان خود ندارند. از طرفی برخی دیگر از والدین به‌دلیل اطلاعات ضعیف اینترنتی قادر به نظارت بر فعالیت‌های اینترنتی فرزندان خود نیستند که این موضوع سبب نوعی هرزه‌گردی‌های اینترنتی و پیامدهای بعدی آن برای فرزندان خواهد شد.

چه کسانی به سایت‌های پورن سر می‌زنند؟ رجوع به سایت‌های پورنو، هنجار یا نابهنجار؟!

احمدی: آیا می توان گفت که رجوع به اینترنت برای دسترسی به مطالب سکسی، تنها به افراد نابهنجار خلاصه می‌شود و افراد طبیعی هرگز به این سایت‌ها مراجعه نمی‌کنند؟

ملایی‌نژاد: ۵۰درصد نوجوانان ۱۳ تا ۱۷ سال آمریکایی گفته‌اند که به دانلود تصاویری با محتویات جنسی می‌پردازند. حال این سوال مطرح می‌شود که آیا می‌توان این ۵۰درصد را نرم و هنجار جامعه درنظر گرفت یا اینکه آیا می‌توان آن‌ها را افرادی نابهنجار تلقی کرد؟ از سوی دیگر طی یک تحقیق که در تهران صورت گرفته ۳۰درصد نوجوانان شرکت کننده هم اعلام کرده‌اند که به تماشای فیلم‌هایی با محتویات جنسی می‌پردازند. رسانه تاثیرگذاری خاص خود را دارد؛ اما مخاطبین رسانه‌ها تصورشان بر این است که وقتی به تماشای یک اثر می‌پردازند این فیلم و آن صحنه بر آنان تاثیر نخواهد گذاشت و تنها روی دیگران تاثیرگذار است. تصور اینکه «من درگیر این صحنه نمی‌شوم و از آن تاثیر نخواهم گرفت» تصوری غلط است که سرآغازی می‌تواند باشد برای ورود به تماشای فیلم‌های پورن. این پدیده را «اثر سوم بخش» می‌گویند و واقعیت این است که تماشاکننده چنین فیلم‌ها و تصاویری به‌حتم تحت‌تاثیر قرار خواهد گرفت. نمی‌توان به‌طور قطع گفت که تنها افراد نابهنجار وارد چنین سایت‌هایی می‌شوند؛ چراکه در آغاز تمامی افراد بهنجار بوده‌اند و از یک بهنجاری رفتاری و تحت تاثیر عدم واقع‌گرایی در این زمینه که «من تاثیر نخواهم پذیرفت» به‌سمت نابهنجاری و گرایش اعتیادگونه به چنین سایت‌ها و فیلم‌ها و محتویاتی سوق داده شده‌اند؛ ولی از تماشای پورنو تا اعتیاد به پورنوگرافی فاصله‌ای است. اعتیاد به پورنوگرافی می‌تواند نوعی اعتیاد جنسی باشد. یکی از مولفه‌های اعتیاد جنسی این است که باید «Frequency» داشته باشد: به‌این معنا که فرد مدام به تماشای فیلم‌هایی با محتویات جنسی بپردازد که گاهی به‌دنبال این فراوانی در تماشای این گونه فیلم‌ها یک Act یا رفتار جنسی را موجب می‌شود. مولفه دیگر در اعتیاد جنسی این است که فرد در برابر آن «Tolerance» داشته باشد: به این معنا که فرد در برابر مقدار خاصی از مصرف یا مواجهه با آن محتوا «تحمل» پیدا کند و از سوی دیگر علائم محرومیت «withdrawal» به‌دنبال ترک برایش رخ بدهد و مدام جست‌وجو کند و اینکه بخواهد این اعتیاد را ترک کند؛ اما نتواند دست به این کار بزند و اینکه زمانی که حتی آن را ترک می کند باز روانش گرایش به انجام آن داشته باشد. این‌ها همه معیارهایی است که نشان می‌دهد فرد وارد حیطه نابهنجاری جنسی در نتیجه تماشای فیلم‌های پورن شده و به‌عبارتی اعتیاد به پورنوگرافی پیدا کرده است.

کوچک‌شدن مغز در اثر تماشای مدام پورنو

ساسان‌پور: به‌نظر من لزومی ندارد کسانی را که اقدام به تماشای پورن می کنند به دو دسته هنجار و نابهنجار طبقه‌بندی کنیم. انسان به‌طور کلی موجودی لذت‌طلب و لذت‌جو است. این ویژگی فطری تمامی انسان‌هاست که لذت را دوست دارند؛ بنابراین ممکن است حتی یک فرد بهنجار هم براساس همین لذت‌طلبی و از روی کنجکاوی به تماشای چنین تصاویر و فیلم‌هایی بپردازد؛ اما همان‌طور که خانم دکتر ملایی‌نژاد فرمودند به‌محض اینکه به اعتیاد تبدیل شد با تمام مولفه‌هایی که خواندند دیگر این رفتار بهنجار نیست و تبدیل به ناهنجاری جنسی شده است. تحقیقات نشان می‌دهد افرادی که اعتیاد به تماشای پورنو دارند به‌تدریج بخشی از مغز آنان کوچک می‌شود و حتی کسانی که بخشی از مغز آنان کوچک‌تر است گرایش آنان به پورنو و تماشای آن بیشتر است.

مراحل اعتیاد جنسی

احمدی: مراحل اعتیاد به پورنوگرافی چیست؟ چه‌طور می‌شود که فرد از ناظری تصادفی و بی‌گناه با چند کلیک در سایت‌های پورنو تبدیل به معتاد جنسی می‌شود؟

اسحاقی: همان‌طور که گفتید به‌طور معمول افراد در ابتدا به‌صورت اتفاقی با چنین سایت‌هایی مواجه می‌شوند؛ البته هستند کسانی هم که دانسته و خودآگاه وارد چنین سایت‌هایی می‌شوند. آنچه مهم است عدم تفاوت میان اتفاقی‌بودن یا اتفاقی‌نبودن مراجعه به چنین سایت‌هایی است. مغز افراد در مواجهه و تماس اولیه درگیر مکانیسمی شبیه به مکانیسم اعتیاد به مواد مخدر می‌شود.

احمدی: یعنی میان معتادین به مواد مخدر و معتادین به تماشای پورنو مشابهت وجود دارد و مناطق مغزی مشابهی در این دو تحریک می‌شود؟ آیا می‌توان معتادین جنسی را هم‌طراز با معتادین موادمخدر ارزیابی کرد؟

اسحاقی: بله، مشابهت بسیار زیادی میان این دو وجود دارد. بخش‌هایی از تالاموس و لیمبیک و میزولیمبیک یا قسمت‌های مربوط به احساسات و عواطف که در بخش پشتی لوب پیشانی قرار گرفته است در این ارتباط درگیر می‌شود؛ به‌طوری که قبل از اینکه پیام عصبی حاصل از تماشای صحنه پورنو به قسمت بینایی برسد و در آنجا آنالیز و تجزیه و تحلیل شود به قسمت‌های احساسی مغز این پیام ارسال می‌شود و حاصل آن رهاسازی و ترشح دوپامین در مغز است. زمانی که دوپامین در مغز ترشح می‌شود درواقع فرد لذت زیادی را حاصل می کند که خود می‌تواند یک پاداش قوی از سوی مغز به‌خاطر تماشای صحنه‌های پورنو باشد؛ بنابراین میل و گرایش او به تماشای فیلم‌ها و صحنه‌های آن چنانی تقویت می‌شود. همان‌طور که خانم دکتر ملایی‌نژاد گفتند در اعتیاد مرحله‌ای به‌نام «Tolerance» یا «تحمل» وجود دارد: به این معنا که فرد معتاد به پورنو و تماشای پورن دیگر نمی‌تواند با همان میزان تحریک کنندگی فیلم‌های پورن قبلی تحریک شود و باید به‌اصطلاح Dose تحریک کنندگی را با تماشای صحنه‌های مستهجن‌تر بالا ببرد. مصرف بیشتر و ترشح بیشتر دوپامین کم‌کم موجب تقویت سیستم پاداش‌دهی از جانب مغز شده و به‌مرور سبب می‌شود بخش قشر خاکستری مغز یا کورتکس به‌تدریج نازک شود. اصطلاحا جنس مغز را پلاستیکی خوانده‌اند؛ به‌خصوص در سن زیر ۲۵ سال که اگر فرد معتاد به تماشای فیلم‌های پورن شود به‌تدریج مغز و ساختار مغزی او می‌تواند تغییر آناتومی دهد. وقتی جوانی معتاد تماشای پورن باشد به‌تدریج بخش مربوط به پاداش‌دهی و ترشح دوپامین در مغز او بزرگ‌تر می‌شود و بخش تعقل و تفکر او کوچک‌تر خواهد شد و اگر فرد تا سن ۲۵سالگی به همین ترتیب روزگار خود را سپری کند، مغز او به این روند شکل خواهد گرفت و تقریبا عوارض آن بازگشت‌ناپذیر است. پرخاشگری، اضطراب و استرس، افسردگی و... که شبیه به علائم اعتیاد به موادمخدر است، درباره معتادان جنسی هم صدق می کند؛ حتی فرد پس از اعتیاد تلاش‌های مختلفی می کند که دیگر به‌سراغ سایت‌های پورنو نرود، اما به‌طور معمول این تلاش به موفقیت ختم نمی‌شود و این عدم موفقیت فرد را با احساس گناه، بی‌ارادگی و سست‌عنصربودن همراه و عزت نفس او را خدشه‌دار می کند.

اعتیاد به تماشای پورنو آسان‌تر از اعتیاد به مواد مخدر

ساسان‌پور: فکر می کنم اعتیاد به تماشای پورنو حتی سهل‌تر از اعتیاد به مواد مخدر است؛ چراکه در اعتیاد به مواد مخدر فرد باید به‌دنبال مواد بگردد؛ اما در اعتیاد جنسی، فرد در ذهن خود هم می‌تواند ابزارها و صحنه‌های لازم برای تحریک‌شدگی را بسازد و خلق کند و مدام به‌مرور صحنه‌هایی بپردازد که پیش از این تماشا کرده است. اینجا باید تفاوت بررسی‌های فیلم‌های پورنو در ذهن را که مضر هستند با فانتزی‌های جنسی افراد که برای رابطه زوجین مفید هستند، جدا کنیم و اشتباه نکنیم.

افراد باهوش بیشتر در معرض خطرند!

احمدی: گفته می‌شود افرادی که باهوش هستند در اعتیاد به پورن آسیب‌پذیرتر هستند؛ چون قدرت تخیل بالایی دارند و امکان اعتیاد در آن‌ها شدیدتر است. دیدگاه شما در این باره چیست؟ چه ارتباطی میان بالابودن سطح هوش و مسائل جنسی می‌بینید؟

پدریان: آنچه در حیطه پورنوگرافی مطرح است این است که فرد می‌بایست آستانه تصویرپردازی و تخیل‌پردازی‌اش را بالا ببرد؛ به‌خصوص اگر با تماشای فیلم‌ها و صحنه‌های پورن به‌سمت خودارضایی هم تمایل پیدا کند. فرد باید آن‌قدر تخیل‌پردازی قوی داشته باشد که خود را در موقعیتی مشابه با موقعیت یک رابطه جنسی واقعی فرض کند و شاید یکی از دلایلی که گفته می‌شود هوش در این بین مطرح است همین موضوع است.

فانتزی‌های جنسی و کارکرد مثبت آن در رابطه زناشویی

اسحاقی: افراد کم‌هوش و مرزی را کمتر می‌بینید که درگیر این گونه آسیب‌ها شوند. دقیقا شبیه به اعتیاد به مواد مخدر است که افراد عقب‌مانده ذهنی را به‌ندرت در میان معتادین پیدا می کنید. اکثر معتادین از هوش متوسط روبه‌بالا برخوردارند؛ البته ناگفته نماند که قدرت تصویرسازی ذهنی در مباحث جنسی یا همان فانتزی‌های جنسی را نباید به‌طور صددرصد توانایی منفی ارزیابی کرد. ما در مبحث فانتزی‌های جنسی نباید از کارکردهای مثبت آن غافل شویم. باتوجه به آمار به‌نسبت بالای مشکلات جنسی -زناشویی که منجر به طلاق می‌شود و برآورد می‌گردد در زنان متاهل تا یک‌دوم و در مردان متاهل تا یک‌سوم آنان درجاتی از این مشکلات جنسی را تجربه می کنند و به آن مبتلا هستند، منتهی به‌دلیل تابوبودن مسائل جنسی در جامعه ما چندان این مشکلات گفته نمی‌شود؛ بنابراین می‌توان تصویرسازی جنسی و داشتن فانتزی‌های جنسی را امری مثبت برای بهبود کیفیت رابطه زناشویی تلقی کرد و از این فانتزی‌های جنسی در درمان مشکلات جنسی زناشویی بهره برد؛ بنابراین درست نیست کسانی را که تصویرسازی و Imagination خوبی در این زمینه دارند متهم به ناهنجاری جنسی کنیم.

ملایی‌نژاد: در سال ۱۹۷۸ نظریه‌ای ارائه شد که بر مبنای آن چنین گفته شد که برخی از افراد به محرک‌های بینایی حساسیت بیشتری نشان می‌دهند و به عبارتی سوگیری بینایی درباره بعضی از محرک‌ها دارند؛ به‌عنوان مثال، حساسیت بیشتر به برخی از غذاها مانند شکلات و... یا نوشیدن الکل، مصرف سیگار و مواد در افرادی که وابستگی به هر کدام از اینها دارند؛ به‌نوعی که به‌بیشتر محرک‌های مربوط به اینها را می‌بینند. مطالعات انجام‌شده در این زمینه به ردگیری چشمی «eye tracking» پرداخته‌اند: به این نحو که تصاویر مختلفی را به این افراد نشان داده‌اند و جهت حرکت چشمان آن‌ها را ردگیری و بعد پیام‌های عصبی منتقل‌شده را بررسی کرده‌اند. می‌توان میزان این آسیب‌پذیری را به کسانی که سوگیری بیشتری به محرک‌های دیداری دارند و به این محرک‌ها حساس‌تر هستند نسبت داد؛ اما نسبت دقیقی هنوز میان هوش افراد و میزان گرایش آن‌ها به پورنو هنوز ثابت نشده است.

احمدی: منظور من این نیست که افراد باهوش بیشتر به تماشای پورن می‌پردازند؛ بلکه این سوال را مطرح کردم که آیا افراد باهوش آسیب‌پذیری بیشتری دربرابر تماشای پورن دارند؟

ملایی‌نژاد: ممکن است افراد با سوگیری بینایی خاص و کسانی که قدرت پردازش و تصویرسازی بیشتری دارند، آسیب‌پذیرتر باشند؛ چراکه این محتواها با قدرت تخیل بیشتری در آن‌ها مرور و پردازش می‌شود؛ اما قدرت بازدارندگی و کنترل شخصی را هم نباید نادیده گرفت؛ البته تکنولوژی‌های روز هم در تقویت این تخیل و تصویرسازی‌ها بسیار کمک کننده بوده و خوراک لازم را فراهم کرده است؛ مثل دوربین‌های چندبعدی و تکنولوژی‌های مربوط به آن مانند virtual reality (استفاده از نرم‌افزارهای مختلف برای خلق تصایر شبیه به واقعیت) و augmented reality (واقعیت تقویت‌شده). با وجود چنین تکنولوژی‌هایی و پیشرفت همزمان آن‌ها در زمینه صنعت پورنو و سوءاستفاده از آن‌ها، فاجعه تقریبا نزدیک به ما اتفاق افتاده و این فاجعه مربوط به همه دنیاست: نه فقط مردم ایران!

بصری‌ها و گرایش بیشتر به پورنوگرافی؟!

پدریان: اگر بخواهیم افراد را در بحث گرایش به پورنو تقسیم‌بندی کنیم می‌توانیم به این نکته دست‌یابیم که انسان‌ها در دستیابی به لذت، شیوه‌های مختلفی دارند: برخی افراد شنیداری‌اند. برخی‌ها بصری‌اند و برخی لمسی. می‌توان گفت کسانی که بیشتر از طریق بصری لذت می‌برند احتمال گرایش آنان به پورنوگرافی بیشتر است.

ساسان‌پور: البته تقریبا می‌توان گفت که ۹۰ درصد مردان ما از طریق بصری و زنان از طریق لمسی و شنیداری بیشتر به لذت دست می‌یابند؛ بنابراین می‌توان به این نتیجه رسید که محصولات پورنوگرافی بیشتر مردان را هدف قرار داده است؛ چراکه مردان بیشتر visual یا بصری هستند.

اسحاقی: البته اگر زنان هم گرایش به تماشای پورنو دارند به این دلیل است که می‌خواهند از سلیقه‌های جنسی مردانی که با آنان رابطه دارند باخبر شوند. تحقیقات متعدد ثابت نکرده است کسانی که بیشتر از طریق بصری لذت می‌برند نسبت به کسانی که لمسی و شنیداری‌اند بیشتر پورنو تماشا می کنند. باید بگوییم همه ما از هر طیفی که آقای دکتر تقسیم‌بندی کرده‌اند، در معرض خطر هستیم.

ساسان‌پور: بله؛ چون لذت‌طلبی از ویژگی‌های فطری تمامی انسان‌هاست.

فقدان جامعه‌پذیری جنسی در جامعه ما

پدریان: یکی از دلایلی که در جامعه ما افراد تمایل به پورنوگرافی نشان می‌دهند این است که در جامعه ما چیزی با عنوان جامعه‌پذیری روابط جنسی وجود ندارد. جامعه‌پذیری جنسی به این معنا که یک زن و شوهر چگونه با یکدیگر ارتباط جنسی داشته باشند که هر دو به‌عنوان شریک جنسی به یکدیگر نگاه کنند: نه به‌عنوان ابزار جنسی! دلیل دیگر این است که حتی زمانی که این جامعه‌پذیری جنسی از طریق آموزش قرار است اتفاق بیفتد افراد، آموزش از طریق فیلم‌های جنسی لایت و استاندارد را با تماشای فیلم پورن اشتباه می‌گیرند و به بیراهه می‌روند و همین موضوع آغازی برای اعتیاد جنسی و مسائل بعدی آن خواهد بود.

مخالفت با پورنوگرافی، دفاع از حیثیت زن است

احمدی: مخالفت با پورنوگرافی درواقع دفاع از حیثیت زن است: مردانی که دیگر علاقه‌ای به ایجاد ارتباط با زنان و انسان‌های واقعی ندارند و ترجیح می‌دهند به ارضای غرایز جنسی خود با سکس مجازی بپردازند. خطر دیگر، تغییر تدریجی نگرش و فکر مردان است (اعتیاد جنسی بیشتر در مردان دیده می‌شود): یعنی نگاه غیرانسانی به زنان و آن‌ها را مثل اشیاء دیدن. این چنین مردان زنان را مثل مجسمه‌هایی می بینند که بر حسب اندازه و شکل و نسبت اجزای بدن قابل طبقه‌بندی هستند؛ مجسمه‌هایی که مطابق اراده یا تصور آن‌ها قابل استفاده‌اند. چنین نگاه و تفکری، علاوه بر آن که غیراخلاقی و غیرانسانی است، رفته‌رفته سبب می‌شود در یک رابطه جنسی موفق، نقش غیرقابل انکار و اساسی عواطف و احساسات فراموش شود. این موضوع به‌خصوص برای زنان مهم است و در زنان (برخلاف مردان) ابراز عواطف و دوست‌داشتن در آغاز و دوام یک رابطه جنسی، اصل است و غلبه دارد. صاحب‌نظری در این‌باره می گوید: «در یک رابطه (زناشویی)، زنان با رابطه جنسی به‌دنبال صمیمیت هستند و مردان با جلب صمیمیت به‌دنبال رابطه جنسی.» فراموش‌کردن این مسئله، با نگاه تنها جسمی و جنسی به زن، درواقع آسیب‌زدن به رابطه و محروم‌شدن از کیفیت ارتباطی است که خود مرد نیز می‌خواهد از آن بهره ببرد. نگاه جنسی به زنان می‌تواند یکی از روش‌های دفاعی ناخودآگاه باشد؛ به‌عنوان مثال وقتی از دیدن توفیق و توانمندی‌های خانمی دچار استرس می‌شویم، تنها به جنسیت و اندام او توجه می کنیم. چنین روشی بیمارگونه و معیوب است و باید جایش را به روش‌های پخته‌تر و آگاهانه‌تر بدهد. با این توضیحات آیا می‌توانیم رشد سایت‌های پورنوگرافی را در شیوع خشونت علیه زنان موثر بدانیم و بگوییم این گونه سایت‌ها به‌مرور ذهنیت مردان را درباره زنان و زندگی زناشویی تغییر خواهد داد؟

اسحاقی: پورنوگرافی در فیلم، سایت، نوشته، کتاب، مجله و... دارای پشت‌صحنه و به‌طور کامل مهندسی‌شده است. مسلما در مهندسی این محتواها تلاش می‌شود بازیگر صحنه و قهرمان داستان فردی با بعد جنسی قوی و به‌طور کامل بی‌نقص مطرح شود؛ محتویاتی که در نبود آگاهی مخاطب باعث می‌شود سطح توقعات جنسی‌اش از شریک او بالا رود و انتظارات در چنین شرایطی غیر واقعی خواهد شد.

احمدی: بله، در اینترنت و فیلم‌های پورنوگرافی افراد اعمالی را انجام می‌دهند و چیزهایی را می‌گویند که به‌طور عادی و در دیدارهای رودررو آن‌ها را انجام نمی‌دهند و این ویژگی به‌دلیل خاصیت اینترنت و ویژگی گمنامی افراد در این فضاست.

اسحاقی: دقیقا در چنین شرایطی فرد با الگوگیری از چنین فیلم‌ها و بازیگرانش سعی می کند آنچه را که دیده در صحنه واقعی جنسی خود پیاده کند؛ با این تفاوت که در صحنه واقعی دیگر خبری از نورهای خیره‌کننده پروژکتور و رنگ و لعاب‌های مربوط به آن و پوشش‌ها و برهنگی‌های خاص بازیگران فیلم‌های پورن وجود ندارد. درواقع این امر مقایسه‌ای را در فرد ایجاد می کند که منجر به افت کنش جنسی‌اش در روابط زناشویی خواهد شد و حتی ممکن است مردی که مدام پورن تماشا می کند به‌دلیل بالارفتن تمایلات جنسی و معیارها و انتظارهای جنسی‌اش مدام احساس کند همسرش در ارتباط با او سرد است و قادر به ارضای جنسی او نیست؛ این درحالی است که مشکل از خود مرد و توقعات بی‌جای اوست: نه توانایی جنسی زن! باید این پیامد را تماشاکنندگان پورن درنظر داشته باشند که این افراد دیگر قادر به لذت‌بردن از روابط عادی زناشویی خود نخواهند بود.

فیلم‌هایی که پشت صحنه دارند

ساسان‌پور: شاید اگر تمامی مخاطبین چنین فیلم‌هایی از پشت‌صحنه تهیه این محصولات آگاهی داشتند تا این اندازه تحت تاثیر قرار نمی‌گرفتند. وقتی افراد بدانند که همسر آن‌ها در یک رابطه زناشویی نمی‌تواند نقش یک بازیگر پورن حرفه‌ای را بازی کند و این فیلم‌ها با واقعیت زندگی افراد فاصله دارد، به حتم میزان تاثیرگذاری‌شان کاهش خواهد یافت. در این گونه فیلم‌ها به بزرگ‌نمایی همه چیز می‌پردازند و به همه چیز رنگ‌ولعاب خاص می‌بخشند. اندام زنانه را بسیار زیبا و بی‌نقص و آلت تناسلی مرد را چندبرابر نشان می‌دهند. این بزرگ‌نمایی و اغراق عزت نفس افراد را در یک رابطه جنسی واقعی خدشه‌دار می کند. متاسفانه هنوز نتوانسته‌ایم در این زمینه فرهنگ‌سازی لازم را انجام دهیم و به مردم بگوییم حواستان باشد فریب این گونه بزرگ‌نمایی‌ها و صحنه‌ها را نخورید. این‌ها تمامشان فیلم است. فرهنگ ما عقب‌تر از هجوم بی‌رویه این محصولات در حال حرکت است و این واقعیت را به مردم نشان نداده و پشت‌صحنه‌ها را برای مردم بازگو نکرده است. اگر این واقعیت‌ها بازگو می‌شد افراد تا این اندازه به خود نگاه غیرعادی نداشتند و از همسر خود انتظارات غیرواقع‌بینانه نداشتند.

دکتر مولایی نژاد: ممکن است افراد با سوگیری بینایی خاص و کسانی که قدرت پردازش و تصویرسازی بیشتری دارند، آسیب‌پذیرتر باشند؛ چراکه این محتواها با قدرت تخیل بیشتری در آن‌ها مرور و پردازش می‌شود.

دکتر پدریان: یکی از دلایلی که در جامعه ما افراد تمایل به پورنوگرافی نشان می‌دهند این است که در جامعه ما چیزی با عنوان جامعه‌پذیری روابط جنسی وجود ندارد.

دکتر ساسان پور: شاید اگر تمامی مخاطبین چنین فیلم‌هایی از پشت‌صحنه تهیه این محصولات آگاهی داشتند تا این اندازه تحت تاثیر قرار نمی‌گرفتند.

دکتر اسحاقی: افراد کم‌هوش و مرزی را کمتر می‌بینید که درگیر این گونه آسیب‌ها شوند. دقیقا شبیه به اعتیاد به مواد مخدر است که افراد عقب‌مانده ذهنی را به‌ندرت در میان معتادین پیدا می کنید.